

УДК 330.34:332.142

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2022-4-20>

Семен Григорович ХАНІН,

канд. економ. наук, доцент кафедри менеджменту,
маркетингу та публічного адміністрування,
ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»
ORCID: 0000-0003-1520-9504

ТРИАДНІСТЬ КРЕАТИВНОСТІ ЯК БАЗИСУ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

У статті виокремлено триадність сутності та ознак креативності як базису розвитку регіональних економічних систем України в сучасних умовах. Обґрунтовано, що креативна економіка безпосередньо пов'язана із інтелектуальним потенціалом, знаннями, навичками та здібностями людського капіталу. Визначено, що креативність розглядається як: винахід чогось нового, нестандартного для особистісного або суспільного використання; творчий, новий підхід до використання вже існуючих підходів/об'єктів або виокремлення їх нових властивостей, придатних для використання; протилежне буденності, що передбачає протиставлення щодо загальноприйнятих підходів. Це дало можливість з'ясувати різновиди трьох типів суспільної креативності: комбінаторну, дослідницьку та трансформаційну креативність. Виявлено особливості креативності по відношенню до різних суб'єктів економіки, а саме до: суспільства, що проявляється щодо розвитку нових сфер діяльності; підприємства, що спрямовано на підвищення конкурентоспроможності за рахунок: створення креативного товару або послуги, забезпечення ефективних продажів, просування підприємства на ринках; особистості, що представляє собою творчі можливості людини або колективу, які проявляються у мисленні та результатах праці.

Ключові слова: креативність, креативна економіка, розвиток, регіональні економічні системи, регіон, інновації.

Semen KHANIN

PhD in Economics,
Associate Professor of the Management, marketing and
public administration department, IHE «Academician Yuri Bugay
International Scientific and Technical University»

THE TRIADITY OF CREATIVITY AS THE BASIS OF REGIONAL ECONOMIC SYSTEMS DEVELOPMENT

The article highlights the triad of the essence and signs of creativity as a basis for the development of regional economic systems of Ukraine in modern conditions of development. It is substantiated that the creative economy is directly related to the intellectual potential, knowledge, skills and abilities of human capital. In the world community, according to the development of the creative economy, attention is focused on human potential, the disclosure of creative abilities, ensuring freedom of thought, protection of intellectual property rights, which is also relevant for Ukraine and requires an in-depth study of the issue of the creative economy in order to ensure the post-war economic development of regional economic systems. It was determined that creativity is considered as: the invention of something new, non-standard for personal or social use; a creative, new approach to using already existing approaches/objects or highlighting their new properties suitable for use; the opposite of mundane, implies opposition to generally accepted approaches. This made it possible to find out the varieties of three types of social creativity: combinatorial creativity, which involves obtaining a new non-standard idea by combining already known standard ideas; research creativity, which is the development of hypotheses, the formation of problems for their further solution; transformative creativity, which involves scientific discoveries at the level of social development paradigms. The peculiarities of creativity in relation to various subjects of the economy are revealed, namely in relation to: society, which manifests itself in relation to the development of new spheres of activity; enterprises aimed at increasing competitiveness by: creating a creative product or service, ensuring effective sales, promoting the enterprise in the markets; personality, which represents the creative capabilities of a person or team, which are manifested in thinking and work results.

Keywords: *creativity, creative economy, development, regional economic systems, region, innovations.*

Постановка проблеми. Глобалізаційні виклики змінили акценти цивілізаційного розвитку у напрямку зміни парадигмального спрямування до постіндустріального суспільного поступу. Парадигма постіндустріального розвитку об'єднує різні концепції, серед яких: економіка знань, інноваційна економіка, цифрова економіка, креативна економіка та інші. Як засвідчує практика багатьох країн світу одним із найефективніших способів стимулювання суспільного розвитку виступає креативна економіка. Креативна економіка безпосередньо пов'язана із інтелектуальним потенціалом, знаннями, навичками та здібностями людського капіталу. У світовій спільноті відповідно до розвитку креативної економіки акцентується увага на людському потенціалі, розкритті творчих здібностей, забезпеченні свободи мислення, захисту прав інтелектуальної власності.

Відповідно до резолюції ООН 2021 рік було проголошено міжнародним роком креативної економіки задля цілей сталого розвитку [8]. Рамкова програма ОЕСР розглядає креативність як одну із детермінуючих навичок цього століття [11]. Міністерством розвитку громад та територій України у 2021 році було проголошено створення центрів креативної економіки та їх підтримки відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для створення центрів креативної економіки» [3].

Отже, зазначене, а також сучасні економічні виклики економічного розвитку України, що викликані воєнними діями на території України, вимагають поглибленого вивчення проблематики креативної економіки для повоєнного забезпечення економічного розвитку регіональних економічних систем.

Метою статті виступає виокремлення сутності та ознак креативності як базису розвитку регіональних економічних систем України в сучасних умовах розвитку. Для досягнення поставленої мети автором було виокремлено підходи щодо сутності креативності, її типи та особливості по відношенню до суб'єктів економіки. А також, проаналізовано взаємозв'язок між стратегічними планами розвитку регіонів на 2021–2027 рр. та заходами щодо їх досягнення на основі розвитку креативної економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед науковців, що стоять у витоків застосування напряму розвитку креативної економіки, слід відмітити: Г. Беккера, Дж. Говкінса [10], К. Робінсона, Р. Флориду та інших науковців.

Серед вітчизняних дослідників, які займаються розробкою теоретико-концептуальних засад становлення креативної економіки, у тому числі на рівні регіонів, слід відзначити: І. Вахович, С. Давимука, А. Пакуліну, О. Попелу, В. Приходько [2], Ю. Сотнікова, Ю. Сиваш, С. Тульчинську [4], Р. Тульчинського [5], Ю. Ушаренко, Л. Федулову, В. Худoley [6], В. Чевганова [7], Щ. Чуль, М. Чорну та інших.

Віддаючи належне науковому доробку авторів у площині вивчення креативної економіки, необхідно відзначити, що проблематика креативності розвитку регіональних економічних систем розкриті недостатньо та вимагають подальших досліджень.

Основні результати дослідження. Поняття «креативність» у 1922 р. ввів у науковий обіг Д. Сіпсон, під яким науковець розумів здатність людини відмовлятися від стереотипних способів мислення та створювати новий зміст повсякденних речей завдяки новим зв'язкам [2]. Креативність набула поширеності у науковій спільноті у різних концепціях розвитку постіндустріального суспільства. Креативність в сучасних наукових дослідженнях [2, с. 50; 4, с. 58; 7, с. 682] розглядається, як (рис. 1):

- по-перше, винахід чогось нового, нестандартного для особистісного або суспільного використання;
- по-друге, творчий, новий підхід до використання вже існуючих підходів/об'єктів або виокремлення їх нових властивостей, придатних для використання;
- по-третє, протилежне буденності, що передбачає протиставлення щодо загальноприйнятих підходів.
- У свою чергу, різні підходи до виокремлення сутності поняття «креативність» зумовлюють три типи суспільної креативності, а саме:
 - по-перше, комбінаторну креативність, що передбачає отримання нової нестандартної ідеї за рахунок міксування вже відомих стандартних ідей;
 - по-друге, дослідницьку креативність, яка представляє собою вироблення гіпотез, формування проблем для їх подальшого вирішення, дослідження змісту меж і потенціалу концептуального простору для вирішення накопичених проблем суспільного розвитку;
 - по-третє, трансформаційну креативність, що передбачає наукові відкриття на рівні парадигм суспільного розвитку.

Окрім цього, креативність може бути виявлена по відношенню до різних суб'єктів економіки, а саме по відношенню до:

- суспільства – креативність проявляється по відношенню до розвитку нових сфер діяльності, а також, у нових напрямках наукових досліджень, соціальних програмах, мистецтві, культурі тощо;
- підприємства – креативність, спрямована на підвищення конкурентоспроможності на ринку за рахунок: створення креативного товару або послуги (які спрямовані на задоволення споживчих очікувань та потреб відповідно до системи цінностей споживачів); забезпечення ефективних продажів (із застосуванням нових маркетингових технологій та інструментарію продажів); просування підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках (за рахунок унікальності товарної пропозиції, капіталізації бренду тощо);
- особистості – що представляє собою творчі можливості людини або колективу, які проявляються у мисленні та результатах праці, потенційних можливостях застосування знань та навичок у прийнятті рішень.

Рис. 1. Тріадність креативності

Джерело: сформовано автором

Отже, креативність можна розглядати як процес, який безпосередньо пов'язаний із інноваціями та інтелектом, в результаті чого створюється креативний продукт або процес, який може бути представлений як об'єкт інтелектуальної власності у вигляді патенту на винахід, авторського права, промислового зразка та виступати предметом економічних відносин в суспільстві.

Необхідно зазначити, що у рамках Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки було окреслено стратегічні цілі регіонального розвитку, що передбачають [1]:

- по-перше, підвищення рівня конкурентоспроможності регіональних економічних систем;
- по-друге, розбудову ефективного багаторівневого врядування (чому передувала реформа децентралізації);
- по-третє, формування згуртованості держави у соціальному, економічному, екологічному, безпековому, гуманітарному та просторовому вимірах.
- У напрямі досягнення поставлених стратегічних цілей Міністерством розвитку громад та територій України було передбачено заходи щодо розвитку креативних індустрій в регіонах України [3], а саме:
- сприяння створенню нових та активізації діючих осередків розвитку креативної економіки регіонів на регіональному та місцевому рівнях із забезпеченням прозорих умов їх функціонування (до таких осередків відносяться: хаби, центри, платформи, агенції, мережі розвитку креативної економіки);
- поширення практики утворення центрів розвитку креативної економіки в містах та селищах, у тому числі, на засадах державно-приватного партнерства.

Висновки та пропозиції. Нажаль воєнні дії на території України внаслідок військового вторгнення Російської Федерації призупинили активність у напрямі розвитку креативних центрів в регіонах, але їх актуальність у зв'язку із існуючою ситуацією тільки підвищує значущість їх розбудови для забезпечення повоєнного розвитку регіональних економічних систем.

Подальших досліджень вимагають питання, пов'язані із розробкою теоретико-методичних засад оцінювання рівня креативної економіки регіональних економічних систем та напрямів активізації креативності регіонів для досягнення поставлених цілей стратегічного розвитку регіонів та їх повоєнного відновлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 695.
2. Приходько В.П., Єгорова О.О., Джуган О.В. Досвід ЄС у розвитку креативної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 24. Ч. 3. С. 48-52.
3. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для створення центрів креативної економіки: Постанови Кабінету Міністрів України від 17 березня 2021 р. № 208.
4. Тульчинська С.О. Перспективи та домінанти розвитку інтелектуально-інноваційної системи регіонів України: монографія. Херсон: Вид-во «ПП Вишемирський В.С.», 2014. 210 с.
5. Тульчинський Р. В. Детермінанти становлення нового регіоналізму: теорія, методологія, практика: монографія. Херсон, Вид-во «ПП Вишемирський В.С.», 2018. 400 с.
6. Худолей В. Ю., Тульчинський Р. В., Гречко А. В. Децентралізація як передумова модернізаційних змін сталого розвитку регіонів України: монографія. Київ : Вид-во «Вишемирський В.С.», 2019. 111 с.
7. Чевганова В.Я., Введенська А.В., Заплава О.Ю. Креативна економіка: світовий досвід та уроки для України. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 9. С. 680-688.
8. Creative Europe. European Commission. 2021. URL: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/about_en.
9. European Creative Hubs Network Project evaluation. European Creative Hubs Network. URL : <http://creativehubs.net/tools/ECHN-final-external-evaluation-SUMMARY.pdf>
10. Howkins J. *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. The Penguin press, 2001.
11. OECD Future of Education and Skills 2030. OECD Learning Compass 2030. A series of Concept Notes. Paris, OECD Publishing, 2019. 150 p. URL: https://www.oecd.org/education/2030-project/contact/OECD_Learning_Compass_2030_Concept_Note_Series.pdf.
12. *The Future of Education and Skills Education 2030*. Paris, OECD Publishing, 2018. 21 p. URL: <https://www.oecd.org/education/2030>.

REFERENCES

1. State regional development strategy for 2021-2027 [Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky]. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine [Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy].
2. Prykhodko, V.P., Yehorova, O.O. and Dzhuhan O.V. (2019), Dosvid YeS u rozvytku kreatyvnoi ekonomiky [The experience of the EU in the development of the creative economy]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Vol. 24. no 3. pp. 48-52.
3. On the approval of the Procedure for the use of funds provided for in the state budget for the creation of creative economy centers [Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia stvorennia tsestriv kreatyvnoi ekonomiky]. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine [Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy].
4. Tul'chyns'ka, S.O. (2014), Perspektyvy ta dominanty rozvytku intelektual'noinnovatsijnoi systemy rehioniv Ukrainy PP «Vishemirsky», Kherson, Ukraine.
5. Tulchinsky, R.V. (2018). Determinanty stanovlennya novoho rehionalizmu: teoriya, metodolohiya, praktyka [Determinants of the formation of a new regionalism: theory, methodology, practice]. Kherson, Publishing House «PE Vyshemirsky VS». (in Ukraine).
6. Khudolei V.Yu., Tulchynskiy R.V., Hrechko A.V. (2019) Detsentralizatsiia yak peredumova modernizatsiinykh zmin staloho rozvytku rehioniv Ukrainy [Decentralization as a prerequisite for modernization changes in the sustainable development of the regions of Ukraine]. Vyd-vo «PP Vyshemyrs'kyj V.S.», Kherson, Ukraine.
7. Chevhanova, V.Ia., Vvedenska, A.V. and Zaplava, O.Iu. (2018), Kreatyvna ekonomika: svitovyi dosvid ta uroky dlia Ukrainy [Creative economy: world experience and lessons for Ukraine. Economy and society]. Ekonomika ta suspilstvo. Vol. 9. pp. 680-688.
8. Creative Europe. European Commission. 2021. URL : https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/about_en.
9. European Creative Hubs Network Project evaluation. European Creative Hubs Network. URL : <http://creativehubs.net/tools/ECHN-final-external-evaluation-SUMMARY.pdf>.
10. Howkins J. The Creative Economy: How People Make Money from Ideas. The Penguin press, 2001.

11. OECD Future of Education and Skills 2030. OECD Learning Compass2030. A series of Concept Notes. Paris, OECD Publishing, 2019. 150 p. URL: https://www.oecd.org/education/2030-project/contact/OECD_Learning_Compass_2030_Concept_Note_Series.pdf.

12. The Future of Education and Skills Education 2030. Paris, OECD Publishing, 2018. 21 p. URL: <https://www.oecd.org/education/2030>.

СТАТТЯ НАДІЙШЛА ДО РЕДАКЦІЇ 19.12.2022